

J. Pierzak, D. Rozmus

Hutki, st. 3, gm. Bolesław, woj.
katowickie, AZP 97-52/26

Informator Archeologiczny : badania 27, 111

1993

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

Hutki, st. 3
gm. Bolesław, woj. katowickie
AZP 97-52/26

Konserwator Zabytków Archeologicznych w Katowicach

Badania prowadzili mgr mgr J. Pierzak i D. Rozmus. Finansowane przez Kopalnię Piasku „Szczakowa” w Jaworznie. Pierwszy sezon badań. Osada hutnicza — XV-XVI w.

W lipcu 1993 r. przeprowadzono na terenach eksploatacyjnych kopalni piasku „Szczakowa” ratownicze badania wykopaliskowe, którymi objęto zachodni profil piaskowni na długości 30 m. Odkryto tu fragm. drewnianej rynny doprowadzającej wodę z pobliskiego stawu do płuczek oraz belki stanowiące pozostałości po bliżej nieokreślonej konstrukcji.

Rynna doprowadzająca wodę do płuczek wykonana była z desek ustawionych pionowo, jedna nad drugą, pomiędzy pionowymi palikami. Szerokość jej wynosiła 1,6 m, dno wyłożone było tłustą gliną. Fragment ceramiki odkryty na dnie rynny pozwala datować ją na w. XVI. Doprowadzała ona wodę z niezbyt odległego stawu, którego ślady w postaci namulisk i dużego pokładu torfu odkryto w profilu piaskowni. Woda płynęła do właściwych koryt-płuczek, które wykonane były z jednego pnia drzewa. W nich płukano z gliny, ziemi i innych zanieczyszczeń galenę.

Dwa koryta odkryto poza wschodnią krawędzią piaskowni. Jedno z nich, stosunkowo dobrze zachowane, miało 4,4 m długości i 75-80 cm szerokości, przy czym wewnątrz miało 55 cm szerokości. Koryta takie znane są ze źródeł ikonograficznych, głównie z dzieła *De re metalica* Agricoli z 1556 r.

Na wschodniej stronie piaskowni, poza jej krawędzią, założono 6 sond badawczych. W jednej z nich natrafiono na pozostałości stosu hutniczego do wytapiania ołowiu z wysokogatunkowej rudy. Stos miał zarys prostokątny.

Materiał ceramiczny odkryty w bezpośrednim sąsiedztwie stosu (m.in. kaffe) oraz z innych sond można datować na 1. poł. XVI w. W obrębie stosu natrafiono na grudki ołowiu.

W wyniku prac badawczych udało się zrekonstruować cały proces hutniczy, od momentu przywiezienia rudy wydobytej z kopalni w sąsiednim Starym Olkuszu, poprzez płukanie, sortowanie i wytop, do uzyskania gotowego surowca. Część surowca w postaci brył ołowiu zwanych bochnami przewożono do odległego o około 6 km Olkusza, skąd wywożono go do Krakowa. Część natomiast wykorzystywana była do odciągania srebra na miejscu, tj. na terenie osady w Hutkach.

Badana osada datowana jest wstępnie na w. XVI, przy czym nawarstwiała się ona na wcześniejsze, XV-wieczne osadnictwo, również związane z działalnością przemysłową.

Materiały przekazane zostały do Muzeum Śląskiego w Katowicach.

Badania będą kontynuowane.

Janiszewo
gm. Lubraniec, woj. wrocławskie
AZP 51-45/32

Uniwersytet Łódzki Katedra Archeologii

Badania prowadził mgr Aleksander Andrzejewski przy współudziale mgr Aldony Andrzejewskiej. Finansowane przez Wojewodę Wrocławskiego i Uniwersytet Łódzki. Dwa dwory na kopcach od ok. 1400 do ok. 1700 r.

W trakcie penetracji terenowej prowadzonej przy realizacji problemu warzelnictwa soli w Zgłowiączce na Kujawach, w miejscowości Janiszewo (1,5 km na południe od Zgłowiączki) stwierdzono istnienie trzech wzniesień ulokowanych nad rzeką Zgłowiączką w zabag-